

■ N. GAFTON

Puncte de vedere referitoare la cultivarea expresiei verbo-vocale a actorului (VIII)*

B. Baremuri fonetice (VI)

După ce am făcut cunoștință cu modelul structural al sistemului de comunicare interumană prin intermediul unor semnale acustice (și optice) purtătoare de mesaje ale unor informații lingvistice, paralingvistice și extralingvistice, a rămas ca acum să prezintăm tipurile de elemente ale expresiilor sistemului verbo-vocal (semne, indicii, etc.) și nivelele structurale ale acestuia (subsisteme, microsisteme etc.), nivele în zona cărora se găsesc unele dintre particulele asupra cărora se aplică principalele baremuri fonetice; de asemenea, vor fi indicate originile centrale și/sau periferice ale tipurilor de elemente ale expresiilor sistemului verbo-vocal (precizindu-se caracterul informațional pe care ele îl generează și împlezantă, prin mesaje, în semnale), pentru ca în continuare să prezintăm seturile de baremuri fonetice.

TIPURI DE ELEMENTE ALE EXPRESIILOR SISTEMULUI VERBO-VOCAL

Acest sistem se compune din expresii verbale și vocale, acte bio-acustice generate de informații psihoso-socio-biologice, pe care o sursă le emite, ca mesaje, voluntar (informațiile lingvistice) și involuntar (informațiile pară și extralingvistice). În tabloul de la pag. 42 sunt expuse sinoptic tipurile de elemente care sunt folosite la constituirea expresiilor sistemului verbo-vocal: *semne, însemne* (simboluri, icoanuri, revelatori, avertizori), *indicii, simptome, simulacre*. (Simbolurile = substituiri convenționale ale unor noțiuni abstracte prin unele concrete, sau substituiri pe criteriul analogiilor prin care se stabilesc legături, mai mult sau mai puțin naturale, între verbalizat și verbalizant — simbolismul fonetic implicit; icoanurile (onomatopeele) = verbele cu symbolism fonetic explicit, ca urmare a „copierii” prin verbalizant a unor manifestări sonore extralingvistice; *revelatorii (interjecțiile)* = verbalități explicit afective, non-denominative, care — ca expresii comprimate, neflexibile — exprimă dispoziții,

emoții, sentimente, afecte, pasiuni; *avertizorii* = tip de interjecții prin care se exprimă stări de voință imperitive, somatoare sau apeluri și avertizări.)

Toate aceste elemente (naturale și intenționale) — cu care se construiesc expresii verbo-vocale prin în-formare (modulară) a anumitor substanțe materiale (acustice, optice), structurări (ale materiei amorse, informă) sub formă de *semnale* — reprezintă *sensuri* ordonante ale materiei-suport-transmițător, sensuri ale căror *semnificații* vor putea fi înțelese — de cei care recepționează semnalele — numai în măsura în care aceștia cunosc codul în care a emis sursa și la nivelul de reprezentare corespunzător proprietății de cunoaștere, engravată în *metacircuitele polisenzoriale-Barnibuset* (depozitele mneziei de semnificații).

Respectivele elemente, ale expresiilor verbale și vocale, au un potențial informațional — lingvistic, paralingvistic și, respectiv, extralingvistic — care se activează însă numai în cadrul mesajelor la formularea cărora contribuie ca părți constitutive, funcțiile limbii și limbajelor precizându-se numai în contextul enunțurilor.

Astfel, la exprimarea *funcției denotative* participă — ca elemente de bază ale enunțurilor — *semnale*, prin care se comunică *informații referențiale*, pur lingvistice. La exprimarea *funcției conotative*, prin vorbire, concurență două tipuri de *informații paralingvistice*:

In primul rînd, cele purtate explicit de *însemne* și implicit de *semnale* care participă la alcătuirea unor expresii prin care se manifestă funcțiile conotativității: *funcția apelativă* (informații despre o intenție orientată către destinatar), *funcția expresivă* (cunoștințări despre propriile stări afective), și funcțiile secundare (1): *fatică* (din care reiese încercarea de menținere a contactului între interlocutori), *metalinguală* (prin care interlocutorii fac precizări asupra codului folosit) și *poetică* (fatuci cind interesul sursei este axat asupra conținutului și formei mesajului însuși).

In al doilea rînd, este vorba de informațiile paralingvistice purtate de variațiile (parametrilor acustici) impuse *prozodosonelor*

* „Teatrul”, nr. 11, 12/1978; 1, 2, 3, 4, 5/1979.

expresiilor verbale (sau verbo-vocale), și anume de către cele două categorii de lăne — specifice ființei umane — *afectofonile* și *ethofonile*, materializări — prin vorba vorbită — ale unor stări specifice psihice (afective) și fenotipice (caracterul = „...salaj, al trăsăturilor tipului înăscut de activitate nervoasă superioară (gonopipul) ...temperamentul!... eu transformările și acumulările dobindite ca efect al interacțiunii individului cu mediul socio-cultural” (2).

Dar, la îmbogățirea *funcției conotative* mai concurență și *informațiile extralingvistice*, modelatoare ale semnalelor prin mesajele *individuale* și *simptomatice* generate de anumite stări și variații ale *etno-lingvo-krasio-socio-bio-instincto-patho-idio-portofonelor*, materializări acustice, la nivelul voicii, ale unor substraturi (etnice, endocrine, temperamentale, sociale, biologice, patologice, bio-fizice) prin care se caracterizează personalitatea individualității bio-psihosociale a vorbitorului.

Dacă, însă, elementele extralingvistice pot reprezenta prin ele însele o comunicare prin anumite expresii vocale, în schimb elementele care aparțin lingvisticului (semnalele și în mare măsură însăși însemnale) nu au valoare informațională decât în cadrul unor emisiuni, numai context, și aceasta deoarece .... în procesul de comunicare, ca și în procesul de gândire, nu ne folosim de cuvinte disparate, ci de propoziții..., „...gândim întotdeauna gânduri întregi” (3), și ca întreguri le să exprimăm, în mod normal. De altfel, faptul „...că propozițiunile și vorba în context merită mai mult a fi considerate ca elementele graiului decât vorba sau sunurile izolate” (4) a fost dovedit încă din 1888, după cum arată Lazăr Șaineanu (1891), care citează și paragraful cu concluziile la experimentul prin care s-a constatat „...că se citesc mai ușor cuvinte întregi decât pe silabe” și că „...se pot percepe de trei ori mai multe silabe cînd ele formează cuvinte... și de două ori mai multe cuvinte cînd ele formează fraze” — B. Bourdon (4).

(Acst procees, confirmat de psihologia gestaltistă, este o realitate psihică ușor demonstrabilă — pacoste în calea oricărui corrector de text scris —, motiv pentru care creează uimire afirmația că în zona receptivă a vorbitorii .... impulsurile nervoase sunt deschise în foneme și se produc recunoașterea cuvintelor”; — v. Kreindler, 5.)

NIVELELE STRUCTURALE ALE SISTEMULUI VERBO-VOCAL

În afară tipurilor de elemente constitutive ale expresiilor, manifestări tipologice de „orizontalitate”, sistemul verbo-vocal mai prezintă, pentru fiecare dintre ele, și o structură pe „verticală”, de profunzime, ajungându-se, prin unități funcționale din ce în ce mai simple — *subsisteme*, *microsisteme*, *termeni*, *particule* — pînă la *microparticule* —

elementele minime, de bază, ale întregului eșofodaj.

Pentru evidențierea acestei structurări pe adâncime — lucru strict necesar în vederea precizării nivelelor și unităților terminale unde/și asupra cărora se aplică unele dintre baremuri sonetice — dăm tabloul sinoptic de la pag. 41, în care este prezentată analitic atât structura *semnului lingvistic*, cât și aceea a *indiciilor vocale* — și atunci, în toate domeniile în care se manifestă o formă sau alta a existenței lor — bio-fizică (fiziologic-acustică), psihică (perceptivă), sau concepțională (în cadrul normei limbii).

Astfel, pleindu-se de la considerarea *expresiei verbale* (enunțul) ca subsistem al sistemului verbo-vocal — corespondător, ca al doilea *subsistem*, se prezintă *expresia vocală* — se avansează cu analiza la nivele din ce în ce mai profunde : al *microsistemeelor fizice* : *semne verbale/verbele*; *psihice* : *ideosenume/semene*; *normă* : lexeme, — corespondenții formalii ai semenelor); *termenilor* (bio-acustici : soneme; perceptivi : suneme; *normă* : foneme); *particulelor* (fiziologice : trăsături formative; acustice : trăsături opozitive; perceptive : trăsături discriminative; *normă* : trăsături distincțive); *microparticulelor* (fiziologice : oscilații etc., acustice : frecvențe etc., perceptive : inălțimi etc.). (Vezi, în paralel, situația indiciilor.)

Puteam spune acum că avem în față o hartă amănunțită a sistemului verbo-vocal, datorită căreia ne putem orienta cu multă precizie și ușurință asupra oricărui element nodal al unui nivel sau altul al sistemului, fie în domeniul fizic (fiziologic și acustic), fie în cel psihic (perceptiv și de gândire), ambele confruntabile, permanent, cu norma pe care o impune limba vorbită a comunității lingvistice căreia îi aparține vorbitorul (și anume ca *norme de ortoepie, ortofonie, ortoprozodie, stilistica*).

Baremuri-test se pot aplica, evident, la orice nivel, dar informațiile cele mai precise și amănunțite le putem obține prin baremuri sonetice-test aplicate la nivelul *microparticulelor* (fiziologice, acustice, perceptive), din măsurarea cantitativă a variabilității lor deducindu-se calitatea oricărui nivel superior și, corespunzător, din *macrosemnurile* în care enunțurile se ordonează, *macrosemnificațiile* care au stat la baza codării.

ORIGINEA CENTRALĂ ȘI/SAU PERIFERICĂ A TIPURILOR DE ELEMENTE CONSTITUENTE ALE EXPRESIILOR VERBO-VOCALE

Ceea ce trebuie subliniat dintru început este faptul că „...nici o stimulare a cortexului uman, oriunde să se situeea ea, nu provoacă niciodată emisunica limbajului articula-

lat, adică silabe, cuvinte, fraze etc." și că, din contră, „...dacă subiectul vorbește, el-cu-junca sa este împiedicată sau stopată prin stămulări realizate în una sau alta dintre cele patru regiuni corticale situate pe emisfera dominantă (oprire a vocalizării sau blocaj al limbajului)" (6).

Această concluzie, la care s-a ajuns în urma unor spectaculoase experiențe practicate de cei mai de seamă neurochirurgi, atestă originea asociativă a limbii, cărei materializare, prin vorbire, este rezultatul funcționării cuplate a unor zone cerebrale heterogene: primordial, acestea comandă funcții vitale (respirație, fonătie, masticatie), cărora funcțiile sociale, limba vorbită și cintul, li-sau suprapus.

Așadar, cind ne referim la originea elementelor constitutive ale expresiilor verbo-vocale (seunne, indicii etc.), trebuie să avem în vedere, de fapt, originile — separate — nu numai ale vorbirii și, respectiv, ale vocii, ci și originile, de asemenea separate, a trei dintre cele patru procese biomecanice care concurează la realizarea acestor manifestări bio-psihosociale, și anume: respirația, fonătia-articulația, pronunția.

Independentă acestor procese biomecanice este confirmată neuro-anatomic prin însuși existența unor centri neurali diferenți pentru fiecare dintre ele, atât motori, cit și senzitivi, montajul lor, prin centri de asociere, fiind o sinergie, o cuplare a mai multor biomecanici ale unor funcții organice, genetic decuplate, în vederea realizării unei singure funcții, ceea ce se poate numi **socială — actul verbo-vocal**.

Dar, totodată, după cum vom vedea, există și alți centri cu conenții de totalitate, care necesită acțiuni de decuplare a unor dispozitive biomecanice ce împiedică procesul verbo-vocal, și care constituie, astfel, un pericol pentru buna sa funcționare.

Cononșterea acestor aspecte s-a dovedit utilă nu numai în practica pedagogică, ci și satisfăcut și nevoie stabilirii unor baremetri-test pentru nivelul de profesionalitate în domeniul tehnicii vocale, apreciată în raport cu modul și cu promptitudinea cu care se fac cuplările componentelor funcționale ale aparatului verbo-vocal, cit și decuplările acestuia de unele dispozitive biomecanice colaterale care să frânează funcționalitatea la înalții parametri pretenși de vocea vorbită sau cintată, de performanță, practiceate — sau mai bine spus, necesar a fi practiceate — în arta dramatică și lirică.

Iată acum originile centrale ale respirației, fonătiei, articulației și pronunției.

a) *Respirația* poate fi de atât de feluri cătă moduri de comenzi centrale există. Astfel, pot fi distinse:

— *respirația liberă* — specifică și pentru vorbirea curentă — determinată de un mecanism automat (reflex) care își are originea într-un centru protuberantial (pneumotaxic — Pitts, 1941) cuplat cu centrii bulbari inspira-

ratori și expiratori care comandă musculatura respiratorie toraco-abdominală (6, pp. 224—225) ;

— *respirația susținută* — specifică pentru cintul și vorbirea de performanță, care prețind prelungirea timpului expirator — se obține printr-o reglare corticală, volitivă, dar automatizabilă, a funcției nervului frenic prin care se comandă musculatura striată respiratorie; localizat în zona cortexului motor (pe marginea posterioară a ariei motorii a umărului, în urma șanțului cruciform — Garol, 1942), acest centru poate inhiba centrul inspirator bulbo-protuberantial, precum și să activeze direct nervii și mușchii respiratori, pe alte căi decât cele piramidele (6, pp. 226—227) ;

— *respirația emoțională* — specifică acelerelor de rîs, plins sau stărilor emoționale —, spre deosebire de cea bulbo-protuberantială (reflexă) și de cea neocorticală (volitivă), se află sub influența variațiilor pasagere ale stărilor afective, originea lor fiind la nivelul unor structuri non-olfactive ale rinencefalonului (structură corticală arhaică, care, împreună cu unele formații neocorticale, „convertite” la funcții vegetative, formează „creierul visceral”, „emoțional”, „vital” (7, p. 357), ...care prezintă o participare activă în toate mecanismele vieții vegetative, viscerale, afective și emoționale" (6, p. 235); acțiunea rinencefalonului asupra respirației poate fi inhibitoare sau activatoare (6, p. 247).

b) *Fonătia*. În ceea ce privește existența unui centru neural al fonătiei — înțeleasă ca funcție oscilatorie, ritmică, a coardelor vocale în lipsa curentului de aer expirator — trebuie spus că acest centru nu a fost nici găsit, dar nici căutat, după cît se pare; ipoteza neuro-cronaxică a lui Husson, prin care se presupune existența lui, este însă plauzibilă datorită unor observații periferice confirmatoare: laringostroboscopice, electromiografice, electroglotografice, observații care au surprins activitatea bioelectrică și biomecanică a coardelor vocale în lipsa curentului de aer expirator și, evident, în lipsa unei emisiuni sonore (v. 6, pp. 98—120; 8, pp. 37—47; 9, § 75).

Ceea ce s-a descoperit pînă în prezent, de către neurochirurgi, sunt patru centri corticali (bilaterali) și trei subcorticale, centri prin a căror stimulare electrică sau declanșant emisiuni vocale (expirație + fonătie + articulație; aceasta justifică să îi denumim „centri vocali”, iar nu „fonatori”, cum li se spune în mod impropriu (v. observația lui Husson, 6, p. 201, care deși le spune „fonatori” — între ghilimele — nu îi denumește, totuși, vocali).

Acești centri vocali — doi neocorticali, doi rinencefalici și trei subcorticale — prezintă următoarele localizări și efecte prin stimulare :

— *centri vocali neocorticali*: 1) Penfield (aria 4c — la piciorul circumvoluțiunii fon-

tale ascendențe = vocalizări susținute, de genul strigărilor noilor născuți ; voci „ne-neutre” de tipul vocalității sebwa) ; 2) *Brockner* (aria 6 ab — Brodmann, pe prima frontală interemiserică = vocalizări discontinue, monotone, scandate cu efort) ; 6, pp. 201—202 ;

— centri vocali rinencefalici (descoperiți la manifestările superioare) : 3) *Smith-Gastaut* (partea anterioară a girusului cingulat) ; 4) *Delgado-Kaada* (partea anterioară a hipocampului) ; sonorurile vocale, sub forma unor vocalizări variate — provocate prin stimularea electrică a acestor doi centri ai „creierului emoțional” — au fost întovărășite mereu de comportamente tipic emoționale (mimici faciale diverse), precum și de alte comportamente (de tip sexual sau de societate) 6, p. 202, p. 249 ;

— centri vocali subcorticali : 5) *Bender-Teng-Weinstein* (regiuni vecine tuberculilor quadrigemini inferiori = vocalizări asociate unor centri ale globilor oculari, contracții unilaterale sau bilaterale ale mușchilor : faciali, buco-nazo-faringieni, respiratori) ; 6, p. 203, p. 210 ; 6) *Ranson* (unii centri hipotalamici = tipărit întovărășit de mimice și reacții neurovegetative) ; 8, p. 203 ; 7) *Fulton* (nucleul ventral postero-median al talamusului = comanda mușchilor gurii, limbii și laringelui) ; 8, p. 209.

Observații. După cum s-a văzut, există o varietate de centri vocali — neocorticali, rinencefalici (paleocorticali) și subcorticali —, prin a căror stimulare electrică s-au declanșat, simultan, expirația, fonația și articulația (= vocea).

(Articulația = o anume poziție a conductului faringo-bucal în cadrul căruia fonul laringian este transformat în son, ca urmare a funcțiilor de filtrare/transfer a conductului, care rezonă sau amortizează, selectiv, unele sau altele dintre componentele armenoane ale produsului glotic. Fonul, la ieșirea din gură, ca presiune acustică radiată, reprezentă sonorul vocal, vocea.)

Ceea ce este încă de subliniat este faptul, de cea mai mare importanță, că numai centri neocorticali (Penfield și Brockner) produc emisiunea vocală pură, în timp ce ceilalți centri — rinencefalici (3—4) și subcorticali (5—6—7) — produc, odată cu vocea, și alte motricități asociate, integrate, de totalitate, specifice comportamentelor emoționale, viscerale, animalești.

Facem aceste observații deoarece după modul în care un subiect vocalizează — voce „solitară” sau voce acompaniată de acțiuni necontrolate, asociate — se poate aprecia tipul de voce folosită de acesta, și anume : de origine corticală sau emoțională, respectiv subcorticală.

c) *Articulația* — după cum s-a putut vedea — este comandată din centri vocali, indicați mai sus, fiind o biomecanică integrată acestui act de totalitate. Însă, între o articulație a vocii de origine neocorticală (aria 4a Penfield, din zona cortexului motor,

unde sunt proiectate coardele vocale, faringele, gura, limba, buzele) și articulațiile de origini rinencefalice sau subcorticale, există o foarte mare deosebire ; primul tip de articulație este de conduit faringo-bucal relaxat, mai apropiat de starea neutră, în timp ce celelalte sint articulații rezultante din contractii puternice ale musculaturii intrinsicei conductului faringo-bucal, cît și ale celei extrinseci (concomitente cu contractiile slinsteriene glottice), de unde — ca efect acustic — o duritate excesivă a sonorurilor „viseerale” generate de stări emoționale (bine cunoscutul tip de voce gituită, guturală, strugulată sau — cu un termen sănătăție — vocile cu „slabă impedanță reinrorsă pe laringe” (8, p. 163 și u.), caracterizate biomecanic, prin : laringe ridicat, faringe constrictionat, limbă retrasă posterior și ridicată spre boltă pilierilor, cavitățile bucale reduse, maxilar inferior deplasat înapoi, comisurile labiale în retracție, mușchii obrajilor, masticatorii, supra-hiooidienii și stilienii puternic contractați).

d) *Pronunția* este singura biomecanică faringo-bucală corticalizată în totalitate, produsă voluntiv prin intermediul unumitor modelării „standardizate” ale conductului faringo-buco-nazo-labial, cu scopul de a se realizeze sonemele (corespondențele fonemelor, modelul fonologic, lingvistic) din care se compun verbenele, sonorurile vorbirii, prin care se materializează lexemele.

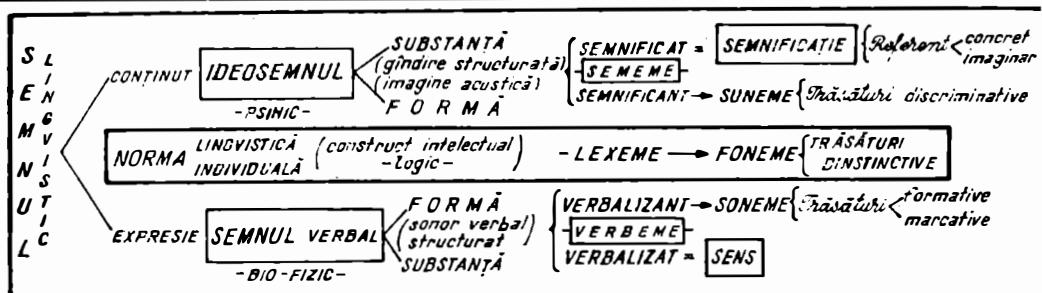
Pronunția și are originea în arile extra-piramidale de asociație 44 și 45 — Broca. Aceste arii ale pronunției sunt *greșit numite* ale „limbajului articulației”, și aceasta deoarece pînă acum nu s-a făcut distincția între *articulația vocală* și *pronunția verbală*, distincție nu numai de denumire, ci de fond fiziologic și correspunzător, acustic. Căci, pronunția reprezintă o biomecanică cu precădere a mușchiului lingual, care — în urma unor comenzi neocorticale, lingvistice — realizează elementele discrete ale vorbirii — *sone/ăsone, consone/conasone* — prin modelări de cavități, precum și prin constrictii și ocluzii în anume zone ale conductului faringo-nazo-buco-labial, efectul acustic fiind : obținerea unor *cupluri de rezonanțe* (formanții 1, 2 și 3) și a unor *zgomote „colorate”* (fricțiuni și explozii rezonante la frecvențele de rezonanță ale cavităților anterioară și posterioară constrictiei sau ocluziei) ; în schimb, articulația reprezintă o biomecanică cu precădere a conductului faringo-(nazo)-bucolabial, care — în urma unor comenzi parasympatice, neocorticale, rinencefalice sau subcorticale — realizează globalitatea vocală prin modelarea mai ales a cavității laringale (în largime și în lungime) și a vestibulului labial (în largime și înălțime), efectele acustice fiind : obținerea unor *culori vocale* (filtrări trece-jos, trece-sus, trece-bandă, scoate-bandă) — prin reglarea funcției de transfer la care este supus fonoul laringian și eliberă expirația afonă) ; obținerea unei *penetranțe* vocale (prin *ventrările* unor armo-

ACTUL LINGVISTIC INDIVIDUAL

COD - SISTEM LINGV. INDIVIDUAL		NORMĂ INDIVIDUALĂ	V O R B I R E			MESAJ VERBAL	PRESUNȚIE ACUSTICĂ
-PSICO-IDEOSEMNU -CONTINUT-			-EXPRESIE - SEMNUL VERBAL - BIO-ACUSTIC-				
F	S	FORMĂ	V E R B A L I Z A N T	S U B S I S T E M V E R B A L	E N U N T A L C	S A E M U S N T A I L C	
S	S	SEME	Ortogonal	S U B S T A N T A (sonor bio-acustic strucutural)			
M	N	SEMIFONIE	LEXEME	P R I M A S E G M E N T A R E P R O N U N T I A T I V A			
I	I	SEMIFONIE	RĂSĂTURI CONSTRUCTIVE	V E R B E M E			
A	A	SEMIFONIE	LEXEME	T R Â S Ä T U R I C O N S T R U C T I V E (UNITATE MINIMALĂ DE SENZ VERBAL)			
T	T	SEMIFONIE	RĂSĂTURI CONSTRUCTIVE				
SEMIFONIE		Cognoscere			UNITATEA DE EXPRESIE VERBALĂ		
S	S	SEMIFONIE	Cognoscere				
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			TERMINI		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					
S	S	SEMIFONIE					
T	T	SEMIFONIE					
A	A	SEMIFONIE					
N	N	SEMIFONIE					
I	I	SEMIFONIE					
SEMIFONIE		Cognoscere			MICRO-PARTICULE		
S	S	SEMIFONIE					
U	U	SEMIFONIE					
B	B	SEMIFONIE					

SEMNALE (ACUSTICE = VERBO-VOCALE)								
EXPRESII VOCALE		EXPRESII VERBALE						
NATURALE	SIMPTOME	INDICII	SEMNE VERBALE	INSEMNE VERBALE				
	BIOFONE INSTINCTOFONE PATHOFONE	ETNOFONE KRINEOFONE KRAZIOFONE SOCIOFONE IDIOFONUL PORTOFONE		VERBENE de substituție	VERBENE imitative /ONOMATOPEE/	VERBENE afective /INTEJECTII/	VERBENE de avertizare, de apel	
NATURALE	EXTRALINGVISTICE FUNCȚII: CONOTATIVE	AFFECTOFONE ETHOFOANE PARALINGVISTICE	FUNCȚIE: DENOTATIVĂ	FUNCȚIE: DENOTATIV- CONOTATIVĂ	FUNCȚIE: DENOTATIV- CONOTATIVĂ	FUNCȚIE: CONOTATIVĂ (-DENOTATIVĂ)	FUNCȚIE: DENOTATIV- CONOTATIVĂ	
	SIMULACRE		LINGVISTICE					
NATURALE	-spasme, -tremurări, etc	-lăcrimări, -imbitorări, -gesturi de politeție etc	"vorbire gestuală"	-poziții, gesturi, mimici simbolice	-poziții, gesturi, mimici imitative	-gesturi, mimici afective	-gesturi, mimici de avertizare	

SEMNALE (OPTICE = GESTUC - MIMICS - POSTURALE)

nice superioare ale fonului glotic) și, respectiv, obținerea unor „înnegri” sau „allbirii” (prin suprasaturări sau nesaturări ale sunoului vocal).

Curios este faptul că aceste deosebiri fundamentale nu au fost observate pînă acum și este de-a dreptul surprinzător cum chiar un spirit astfel de lucid ca Husson a putut confunda pronunția cu articulația — dovada că, în mod eronat, consideră ea aparținind centrului „articulator” (centrului Broca, fals denumit al „limbajului articulator”) și aria piramidală 4e (9, § 72), arie propriu-zisă a articulației, realizată în acel de globalitate al vocalizării. Și mai face Husson o greșală, atunci cînd susține că activitatea laringiană creează „sunetele laringiene inițiale (vocale, consoane sonore)” (9, § 72), în timp ce „activitatea efectelor faringo-bucali articulatori” ar fi „...singura necesară limbajului oral... pentru articularea consoanelor” (!?). Confuzia între voce și vocală este evidentă: și dacă este adevarat că vocea (expirație + fonație + articulație) poate fi produs al unui centru vocalic, fie el chiar subcortical, la fel de adevarat este că o „vocală”, ca și o „consoană”, ca verbalități ale limbii, nu pot fi decit de origine neurală corticală — fie că sunt realizate în șoaptă, ca „vocale” șoptite (expirație + pronunție), fie că sunt realizate pe voce (expirație + fonație + pronunție peste articulație).

Pentru a nu se mai confunda „vocalul” (= produsul vocei), cu „vocala” (= produsul lingvistic verbal), am să propus (v. tabloul) termenii: voce/voceme/sone — pentru elementele indiciale, și pe cei de verbeme/sone (sone/asone — consone/conasone) pentru elementele lingvistice.

1. Jakobson, R., „Lingvistică și poetică”, în „Probleme de stilistică”, 1964, p. 90.
2. Roșea, Al. și colab. „Psihologie generală”, 1976, p. 508.
3. Schaff, A., „Introducere în semantica”, 1966, p. 301, p. 306.
4. Șâineanu, L., „Raporturile între gramatică și logica”, 1891, pp. 80—81 (v. nota p. 81: B. Bourdon, „L'Evolution phonétique du langage”, în „Revue philosophique”, An. XIII, 1888, p. 338; de asemenea precizarea că: „Humboldt a fost cel dintîi care a relevat unitatea primordială a propozițiunii”).
5. Kreindler, A. și Fradis, A., „Afazia”, 1970, p. 217.
6. Husson, R., „Physiologie de la phonation”, 1962, pp. 202—203.
7. Kreindler, A., „Structura și funcțiile sistemului nervos central”, 1976.
8. Husson, R., „Vocea cintată”, 1968 (trad. N. Gaston).
9. Husson, R., „Mécanismes cérébraux du langage”, 1968.